

CSERVENKA FERDINÁND

csefe79@gmail.com

doktorandusz (Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kar)

Krónikalapok Horváth Miklós tiszteletére

Chronicles for greeting Miklós Horváth

DOI 10.14232/belv.2020.2.10

<https://doi.org/10.14232/belv.2020.2.10>

Cikkre való hivatkozás / How to cite this article:

Cservenka Ferdinánd (2020): Krónikalapok Horváth Miklós tiszteletére. *Belvedere Meridionale* 32. évf. 2. sz. 186–189. pp

ISSN 1419-0222 (print)

ISSN 2064-5929 (online, pdf)

(Creative Commons) Nevezd meg! – Így add tovább! 4.0 (CC BY-SA 4.0)

(Creative Commons) Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0)

www.belvedere-meridionale.hu

GALAMBOS ISTVÁN – NÉMETH MÁTÉ – WIRTH GÁBOR (szerk.) (2019): *Krónikalapok Horváth Miklós tiszteletére*. Budapest, Történelmi Ismeretterjesztő Társulat Egyesület.

A Történelmi Ismeretterjesztő Társulat Egyesület (TITE) kiadásában megjelent kötet Horváth Miklós hadtörténész tiszteletére készült, amelyben a professzor úr egykori hallgatói tanulmányaik közreadásával köszöntik őt. Az M. Kiss Sándor történész által lektorált, Galambos István, Németh Máté és Wirth Gábor szerkesztői munkájának köszönhetően megjelent könyv tematikája széles körű, ugyanis a Velencei-tó turizmusának kérdéskörétől egészen az 1983-as szovjet-amerikai „félreértés” témaköréig terjed.

Az M. Kiss Sándor tollából született előszó a kötet különlegességére mutat rá. Az egyes tanulmányok tematikája a XX–XXI. századi magyar történelem egy-egy lényeges kérdésével foglalkozik. A szerzők önálló kutatási eredményekre támaszkodva készítették el munkáikat, amelyekben igyekeztek az olvasó számára érthetőbbé tenni az egyes múltbéli események lefolyását, és megválaszolni a velük kapcsolatban felmerülő problémákat.

A kötet első tanulmányának szerzője – Limpár Péter – az 1919. június 11-i, abosi ütközetről ad tájékoztatást, amelyet mind a magyar, mind pedig a cseh erők győzelemként értékelték. Az abosi rajtaütés – a szerző szerint – az 1919. évi felvidéki hadjárat egyik legvéresebb eseménye volt, ennek ellenére a magyar katonai iratanyagban alig szerepel. A cseh források feldolgozásával valószínűleg a téma újabb ismeretekkel bővíthető lesz.

Magyar Endre Lénárd munkájában a Tanácsköztársaság idején jellemző szentendrei lakásviszonyokkal foglalkozik. A szerző leírja, hogy a proletárdiktatúra idején a Szentendrei Lakásbizottság radikális módszerekkel miként próbált segíteni a kialakult gazdasági és szociális krízisen, valamint hogyan vallottak kudarcot a kevésnek és csupán átmeneti megoldásnak bizonyuló intézkedések.

A következő tanulmány írója – Sávoly Tamás – a Magyar Rádió történeti dokumentumai alapján Klebelsberg Kunó gróf, volt vallás- és közoktatásügyi miniszter személyével és reform-elképzeléseivel foglalkozik. Klebelsberg örömmel tartott előadásokat a stúdióban elsősorban azzal a céllal, hogy reform-elgondolásait közölje a magyar közönséggel, hogy elképzelései a szélesebb társadalmi rétegek számára is ismert legyen.

Szekér Nóra tanulmányában arról a fegyverszüneti küldöttség tevékenységéről és történetéről ír, amely 1944 szeptemberében indult el Moszkvába, azzal a céllal, hogy a háborúból való kiugrást előkészítse. A küldöttség tagjai báró Atzél Ede, Faust Imre, Dudás József és Glässer Aladár tolmács voltak, akik kommunista múlttal vagy kapcsolatokkal rendelkeztek. Baloldali beállítottságuk ellenére sorsuk a kommunista diktatúra idején szerencsétlenül ért véget.

Szelke László a Magyar Katolikus Egyház álláspontját és tevékenységét mutatja be a magyarországi zsidók 1944 tavaszán végrehajtott deportálásával kapcsolatban. A szerző nemcsak a hercegprímás, hanem a magyar püspöki kar némely tagjának véleményét és tiltakozását is közzé teszi, és Lévai Jenő idézetével fejezi be munkáját: „...akadtak igazi keresztények és főképpen igazi emberek is szép számmal, akik sokszor életük kockáztatásával az üldözöttek segítségére siettek.”

A következő írás szerzője – Taródiné Dr. Cseszka Éva – Kerkai Jenőnek, a KALOT-mozgalom atyjának a kommunista diktatúra idején tanúsított tevékenységéről nyújt képet. Kerkai Jenő jezsuita atyával kapcsolatban még Rákosi Mátyás is így vélekedett: „*Mindszenty kellemetlen, Kerkai veszélyes!*” ellenfél. Nem véletlen, hogy a jezsuita páterra kíméletlen meghurcoltatás és gyötrelmes szenvedés várt a kommunista diktatúra idején, egészen 1970-ben bekövetkezett haláláig.

Galambos István munkájában a Zala vármegyében működő nemzeti bizottságok 1945. évi tevékenységéről és működéséről ír. A nemzeti bizottságok és nagyrészt általuk választott vagy legalábbis felügyelt földigénylő, igazoló, termelési és egyéb bizottságok tevékenysége nemcsak egyes személyekre, hanem tömegek életére voltak hatással, ezért irataik vizsgálata nagy jelentőséggel bír az 1945-ben történtek megértésében.

A következő tanulmány szerzője – Dupka György – Romzsa Tódor appipai püspök és munkácsi vértanú-püspök meghurcoltatásáról és meggyilkolásáról ír. 1944-ben szentelték püspökké, és 4 év elteltével a kommunista diktatúra áldozata lett. A püspök meggyilkolásának háttérében Sztálin és Hruscsov szovjet vezetők, valamint a KGB állt.

Tulipán Éva a magyar haderő átalakításának ideológiai alapjairól ír. 1948-ra a haderő átalakításának kérdései is előtérbe kerültek. Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc

centenáriumát és a 48-as szimbolikát a magyarországi kommunista párt hatalma megszilárdítására használta fel. Így lett a hadseregből „néphadsereg”, az országból pedig „népi demokrácia”.

Mózes Ambrus a vietnami háború brit szakaszával foglalkozik. Az 1945 és 1975 közötti vietnami konfliktust a hagyományos historiográfia francia és amerikai szakaszra osztja fel, és megfélekedezik arról, hogy a japán kapituláció után néhány hónapig Francia Indokína déli tartományaiban brit erők állomásoztak. Ebből a munkából tudomást szerezhethünk a Francia Indokínában végrehajtott brit katonai műveletekről.

A következő tanulmány írója – Weszprémy Gábor – a kubai vezetés Afrikával kapcsolatos terveivel, elképzeléseivel és tevékenységével ismertet meg minket. Kuba már a hatvanas évek legelején tapogatózni kezdett Afrikában. A szigetország katonái több afrikai konfliktusban is részt vettek. Harcoltak Bissau-Guinea, Angola, Etiópia stb. államok oldalán is.

Paroda Rita munkájában – a Varsói Szerződés és a NATO dokumentumokra támaszkodva – a Jugoszlávia elleni, az 1960-es 1970-es években kidolgozott hadművelati tervek mutatja be. A tervekből kiderül, hogy „papíron” miként győzhette volna le a Magyar Néphadsereg szövetségei társaságában Jugoszláviát. Míg az amerikai hírszerzés számolt a jugoszláv ellenállással egy szovjet támadás esetén, addig a Varsói Szerződés katonai vezetése a hadgyakorlatokon nem számolt a jugoszláv haderő ellenálló tevékenységével.

György Sándor Rémiás Pál hadnagy életútjáról és tragédiájáról fest képet. A hadnagy az 1956. november 4-i Juta-dombi összecsapások egyik főszereplője volt. Rémiás hadnagyot, a Mecséri János ezredes és társai per V. rendű vádlottjaként halálra ítélték és 1958. november 15-én végezték ki.

A következő tanulmány szerzője – Trieber Péter – olyan felmerülő kérdésekre igyekezik választ adni, amely a honvéd karhatalmi ezredek személyi állományával kapcsolatos. Felmerül a személyi folytonosság és a karhatalmi szolgálat önkéntességének kérdése, amelyek megválaszolására a szerző kellő magyarázatot ad.

Szörényi Attila munkájában az amerikai katonai elhárítás dokumentumainak ismeretében a magyar 102. rádiófelderítő ezred szervezetéről és 1956–57. évi tevékenységéről ír. Ahogy a forrásokból kiderül, a szovjetek a „keleti blokk egyik legjobb lehallgató szolgálatának” tartották a magyar rádiófelderítést, melynek kapacitását legalább 50 %-ig le is kötötték.

Kávássy János Előd tanulmányában az 1983-as, majdnem atomháborús konfliktushoz vezető szovjet–amerikai „félreértésről” ad tájékoztatást az olvasó számára. A NATO 1983. november eleji „Abble Archer” („Tehetséges Íjász”) hadgyakorlata feszült helyzetet teremtett. A szovjetek is figyelték az atlanti katonai szövetség adatforgalmát, míg kémeikkel a tagországok saját mozgásait figyelték. A rengeteg gyanakvás, félreértés, véletlen egybeesés csaknem atomháborúhoz vezetett.

Török Gábor Szűrös Mátyás és Margaret Thatcher 1984. október Nagy-Britanniai tárgyalásait dolgozza fel. Magyarország és az Egyesült Királyság kapcsolatai a „Vaslady” 1984-es budapesti látogatásával léptek először a legfelsőbb szintű diplomáciai kapcsolatok korszakába. Szűrös Mátyás 1984. októberi angliai útja a magyar–angol kapcsolatok erősödését jelentette.

A következő tanulmány írója – Marschal Adrienn – a Népligetben 1987-ben megnyílt Jurta Színházzal, elsősorban mint helyszínnel foglalkozik, amely 1987–88-ban ellenzéki központként is működött. A Jurta Színház 1988-tól nem kiállításai, színházi és zenei előadásai miatt vált

fogalommá, hanem elsősorban azért, mert befogadta az akkor ellenzékieknek számító csoportokat, rendezvényeket.

Wirth Gábor munkájában a Velencei-tó turizmusának szocialista örökségével ismerkedhetünk meg. A tanulmány célja, hogy áttekintse a Velencei-tó térségének fejlesztésével és fejlődésével kapcsolatos történelmi dokumentumokat. A szerző rámutat a Velencei-tó turizmusát érintő mai problémákra is, amelyeknek kiküszöbölésével a helyszín még kedvezőbb feltételeket nyújtana a látogatók számára.

Bokodi-Oláh Gergely sorai az 1956-os Nemzetőrség Hagyományápoló Tanácsának megalapításáról, tevékenységéről, tudománynevelői munkájáról szólnak. A tanács tiszteletbeli elnöke a 2009-ben elhunyt Király Béla vezérezredes, az 1956-os nemzetőrség egykori főparancsnoka volt.

Az egyes tanulmányok tematikája szerkezetileg jól felépített, a munkák alapos lábjegyzetekkel látták el. A kötet igényes, szedési hibáktól mentes. Vágó Sándor olvasószervezői munkásságát dicsérve elírásokkal, helyesírási hibákkal nem találkoztam. Összegzésül a kötetet ajánlom minden – a tanulmányok tematikája iránt érdeklődő – olvasó számára.